

29.9.2026

Valtiovarainministeriölle:

Asia: Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi valtion tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksesta vuosina 2024–2030 annetun lain 2 §:n muuttamiseksi

Viite: Lausuntopyynnön diaarinumero VN/23535/2026

Opetusalan ammattijärjestö OAJ lausuu kantanaan seuraavaa:

Valtion tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksesta vuosina 2024–2030 annettu laki tuli voimaan 1.1.2023. Lakia muutettiin edellisen kerran vuonna 2025, jolloin säädettiin rahoituksen arviointiin käytettävien VM:n talousarvioesitysten syklien tihentämisestä neljästä vuodesta (2024, 2028) kahteen vuoteen (2024, 2026, 2028).

Lakia esitetään edelleen muutettavaksi niin, että valtion rahoituksen vuosittaisten korotusten määrä tarkistettaisiin uusimman talousennusteen mukaiseksi vuosittain. Lisäksi esitetään, että valtion T&K-rahoitukseksi voidaan lukea myös enintään 50 miljoonaa euroa valtion talousarviosta myönnettävää innovaatorahoitusta.

OAJ ei kannata esitettyjä muutoksia T&K-rahoituslakiin.

Alkuperäinen T&K-rahoituslaki perustuu laajaan parlamentaariseen valmisteluun ja yhteiseen näkemykseen siitä, että Suomen tutkimus- ja kehittämismenojen nostaminen neljään prosenttiin bruttokansantuotteesta edellyttää pitkäjänteistä, ennakoitavaa ja uskottavaa julkisen T&K-rahoituksen kasvua.

Katsomme, että ehdotetut muutokset T&K-rahoituslakiin heikentävät lain alkuperäistä tarkoitusta ja parlamentaarisen T&K-sitoumuksen uskottavuutta sekä luottamusta pitkäjänteiseen TKI-politiikkaan.

Muutos heikentää luottamusta parlamentaariseen T&K-sopimukseen

Parlamentaarinen työ pohjautuu kymmenelle yhteiselle toimintapolitiikan periaatelinjaukselle. Ennakoitavuuden ja pitkäjänteisyyden periaatteessa tavoitteena on kannustaa järjestelmän kaikkia toimijoita sitoutumiseen ja investointeihin ja luoda aiempaa pitkäjänteisemmin varmuus rahoituksen tason kehityksessä. Esityksessä syklisyys muuttuu liian lyhytjänteiseksi.

Suomen kasvun strategia on pohjautunut osaamisen ja tutkimuksen vahvistamiseen ja on hämmentävää, että juuri näistä haetaan säästöjä. Globaalissa kilpailussa monet maat panostavat vahvasti tutkimus- ja kehittämistoimintaan eikä T&K-lisärahoitus ole kansainvälisesti poikkeuksellista. Se on aivan välttämätöntä Suomen kilpailukyvyyn

29.9.2026

säilyttämiseksi ja vahvistamiseksi. Lisäksi korkeakoulutettujen osaajien määrästä ja saatavuudesta on huolehdittava.

Ehdotettu säännös innovaatio- ja tutkimus- ja kehittämisrahoituksen sisällyttämisestä T&K-rahoitukseen muuttaa tulkintaa T&K-rahoituksen määritelmästä ja heikentää tavoitteiden läpinäkyvyyttä ja seurantaan. Käytännössä kysymyksessä on leikkaus lisärahoituksen määrään. Muutos vaikeuttaa arviointia siitä, kuinka paljon uutta lisärahoitusta tutkimus- ja kehittämistoimintaan aidosti panostetaan. Tämä vaikuttaa myös siihen, toteutuuko laissa sovittu 1,2 % julkisen T&K-rahoituksen tavoite.

T&K-rahoitusta on kohdennettava enemmän korkeakoulujen perusrahoitukseen

TK-lain vaikuttavuuden kannalta keskeistä on jatkossa kohdentaa T&K-lisärahoitusta nykyistä enemmän korkeakoulujen perusrahoitukseen. Tämä vahvistaa esimerkiksi tieteellisen toiminnan laaja-alaisuutta. Lisäksi samanaikaisesti tulee huolehtia T&K-parlamentaarisen periaatteiden mukaan myös osaamisen kehittämisestä. T&K-rahoitusta tulee voida suunnata erityisesti tutkintokoulutuksen vahvistamiseen sekä työikäisen väestön osaamisen kehittämiseen. Tämä edellyttää Tilastokeskuksen T&K-määrittelyn väljentämistä.

Tutkimus- ja kehittämisrahoituksen rinnalle tarvitaan myös erillistä innovaatio- ja tutkimus- ja kehittämisrahoitusta vahvistamaan tutkimuksen yhteiskunnallista ja taloudellista vaikuttavuutta. Suomen tulee kasvattaa innovaatio- ja tutkimus- ja kehittämisrahoitusta uutena rahoituksena eikä muuttaa olemassa olevaa T&K-rahoitusta toiseksi.

Lopuksi

Vaikka kokonaisuudessa T&K-rahoitus edelleen näyttää kasvavan, OAJ katsoo, että esitetyt muutokset heikentävät näkymää vakaasta ja ennustettavasta tutkimus- ja kehittämisrahoituksesta. Suomeen on rakennettava pitkäjänteisesti vahvaa tutkimusosaamista, korkeatasoista koulutusta ja kansainvälisesti kilpailukykyistä tutkimusympäristöä.

Opetusalan Ammattijärjestö OAJ

Nina Lahtinen
koulutuspolitiikan johtaja

Hanna Tanskanen
johtava erityisasiantuntija